

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Мачинської Наталії Ігорівни

на дисертаційне дослідження

Кошіль Оксани Петрівни

Підготовка майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища

закладу дошкільної освіти,

подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Дошкільна освіта – як перша ланка неперервної системи освіти – потребує впровадження новітніх підходів до організації освітнього середовища, до створення умов, які б забезпечували гармонійний розвиток дітей дошкільного віку, та передбачали залучення до освітнього простору дітей з різними освітніми потребами. Проєктування освітнього середовища – процес, що ставить за мету прогнозування освітніх цілей, пошук шляхів для їх реалізації, створення умов для активного перебування дітей у закладі дошкільної освіти (ЗДО) упродовж тривалого часу.

У цьому контексті дисертаційне дослідження Кошіль О.П. є своєчасним та актуальним. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри теорії та історії педагогіки «Зміст і технології забезпечення якості неперервної педагогічної освіти в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний № 01 16U003295) Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Дисертанткою чітко окреслені об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження, що забезпечило необхідний інструментарій для розв'язання означених суперечностей: між зростанням вимог до професійної компетентності вихователів ЗДО відповідно до базового стандарту та реальним станом їхньої готовності до професійної діяльності; між необхідністю підвищення якості професійної підготовки майбутніх вихователів та недостатньо розробленим змістово-методичним забезпеченням цього процесу; між необхідністю підготовки майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища ЗДО та необхідністю розробки змісту, форм і методів цього процесу.

Дисертацію виконано на високому науковому рівні. Кошіль О.П. володіє теорією проблеми і методами її дослідження. Позитивне враження справляє оформлення роботи, вміщені в ній актуальні інформаційні матеріали. Зміст анотацій, поданих українською та англійською мовами, відображає зміст дисертації та висвітлює суттєві її аспекти та основні положення. Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і підтверджується участю дисертантки у науково-практичних заходах різного рівня.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Київського університету імені Бориса Грінченка (акт про впровадження № 05-н від

28.01.2021 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (акт про впровадження № 1551 від 26.01.2021 р.), Педагогічного фахового коледжу Львівського національного університету імені Івана Франка (акт про впровадження № 24 від 28.01.2021 р.), Комунального закладу Сумської обласної ради «Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А.С.Макаренка» (акт про впровадження № 71/01-12 від 28.01.2021р.).

У першому розділі роботи – *Теоретичні основи підготовки майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти* – дисертанткою узагальнено результати теоретичного аналізу базових понять дослідження, які систематизовано у наступні групи: *поняття, які розкривають сутність професійної підготовки вихователів закладів дошкільної освіти* (освіта, дошкільна освіта, вища освіта, професійна підготовка, професійна підготовка вихователя, готовність, готовність майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти); *поняття, які описують особливості проектних освітніх технологій* (проект, педагогічне проектування, проектна діяльність); *поняття, які стосуються середовищного підходу в освіті* (середовище, середовищний підхід, освітнє середовище, освітнє середовище закладу дошкільної освіти).

У роботі на достатньому рівні розкрито феномен освітнього середовища закладу дошкільної освіти як чинника розвитку дитини дошкільного віку; показано, що освітнє середовище закладу дошкільної освіти – це системне утворення, особливий комплекс умов, матеріальних і нематеріальних ресурсів ЗДО, що має об'єктивні можливості відігравати роль чинника цілісного особистісного розвитку дитини дошкільного віку. Виокремлено структуру освітнього середовища ЗДО, що охоплює просторово-предметний, соціально-комунікативний, психолого-дидактичний, пізнавально-мотиваційний та освітній компоненти.

Здійснено аналіз сучасного стану підготовки майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти Спираючись на результати анкетування вихователів-практиків ЗДО, у роботі показано, що вихователі усвідомлюють потенціал освітнього середовища закладу дошкільної освіти для розвитку дітей дошкільного віку (77%); зацікавлені практичним аспектом проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти (79%); підтримують доцільність формування у студентів умінь проектувати освітнє середовище ЗДО (100%).

У другому розділі – *Зміст, форми і методи підготовки майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти у закладах вищої освіти* – охарактеризовано готовність майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти. На основі аналізу феномену готовності у дисертації сформульовано авторське визначення готовності майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища ЗДО

як інтегральне, системне, особистісне утворення, що включає аксіологічний, когнітивний, праксеологічний, рефлексивний компоненти та дає змогу фіксувати результативність підготовки вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти. Дисертанткою виокремлено аксіологічний, когнітивний, праксеологічний та рефлексивний компоненти готовності майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища ЗДО. Заслуговує на увагу чітка відповідність між компонентами готовності майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища ЗДО та критеріями й показниками їх оцінювання.

У контексті обґрунтування змісту, форм і методів підготовки майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища ЗДО як *практичне досягнення* результатів дисертаційного дослідження акцентуємо на розробленій автором програмі навчальної дисципліни «Проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти» (для студентів III курсу освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» освітньо-професійного ступеню фаховий молодший бакалавр спеціальності 012 Дошкільна освіта).

Здобувачкою модернізовано зміст підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти через оновлення програм практик цільовими професійно-педагогічними завданнями та професійними кейсами, які охоплюють конкретні професійно-педагогічні завдання. Розв'язання таких завдань забезпечує формування практичних навичок та умінь у майбутніх вихователів щодо застосування проектних технологій в умовах ЗДО, вправління й підвищення професійної майстерності.

У процесі експериментального дослідження дисертанткою влучно підбрано ефективні форми навчання студентів: проблемні лекції, лекції-конференції, лекції-дискусії, лекції-візуалізації, лекції-практикуми, гостьові лекції; практично-семінарські заняття: семінари-дискусії, web-семінари; навчальні тренінги; індивідуальна та самостійна робота; дослідницька проектна робота; консультації; майстер-класи тощо. Дієвими нетрадиційними методами навчання визначено: онлайн-вебінари; метод проблемного навчання (Problem-Based Learning); SWOT аналіз; «Шість капелюхів мислення»; «Дерево рішень»; інтелектуальні карти; педагогічні ігри (рольові, дидактичні, імітаційні); кейс-метод; квести: web, пізнавальні; коуч-техніки; технології тьюторингу; метод проєктів; коворкінги; портфоліо майбутнього вихователя.

У третьому розділі – *Експериментальна перевірка змісту, форм і методів підготовки майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти у процесі фахової підготовки* – описано етапи і методик експериментальної перевірки ефективності змісту, форм і методів підготовки майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти. Зазначено, що мета педагогічного експерименту – обґрунтування та перевірка ефективності змісту, форм і методів підготовки

майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти. Виокремлено чотири взаємопов'язані етапи: підготовчий, констатувальний, формувальний, контрольний; на кожному етапі чітко конкретизовано завдання, прописано діагностичні методи, прийоми, засоби, а також представлено відповідні результати.

Результати дослідження висвітлено у 23 наукових публікаціях, а саме: 6 статей – у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному періодичному науковому виданні, 16 – у збірниках матеріалів конференцій.

Автореферат відображає зміст і структуру дисертації, дає чітке уявлення про особливості проведеного дослідження та його результати.

Високо оцінюючи результати дослідження Кошіль О.П., доцільно висловити окремі **зауваження та побажання**, що виникли в процесі рецензування дисертації:

1. Проблема освітнього середовища схарактеризована у вітчизняних дослідженнях (п.1.2.). Разом з тим, означена проблема досить поверхнево розкрита через вивчення зарубіжного досвіду. Вважаємо, що доцільно було б ґрунтовно проаналізувати зарубіжний досвід окресленої проблеми з метою його детального вивчення та пошуку можливих шляхів для імплементації у практику вітчизняних закладів освіти.

2. На стор. 55 подано компоненти структури освітнього середовища – *просторово-предметний, соціально-комунікативний, психолого-дидактичний, пізнавально-мотиваційний, освітній*. Вважаємо, що досліджувана проблема була б більш ґрунтовно розкрита, якби дисертантка подала їх змістову характеристику.

3. У п.2.1. *Готовність майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти* дисертанткою дуже багато запропоновано різних підходів до визначення поняття «готовність». Вважаємо, що доцільно було б цю інформацію подати у п.1.1., де дисертанткою запропоновано характеристики базових компонентів дослідження.

4. Серед компонентів структури готовності майбутнього вихователя до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної світи дисертантка виокремила праксеологічний компонент. Разом з тим, для перевірки ефективності його сформованості запропоновано лише окремі питання анкети № 2 (Додаток Д). Вважаємо, що такі критерії оцінювання не відображають на достатньому рівні показники сформованості зазначеного компоненту.

5. У Додатку А дисертації подано визначення різних типів освітніх середовищ за видами діяльності. Вважаємо, що для популяризації проблематики дослідження доцільно було б сформулювати термінологічний словник систематизованих понять для його використання в практиці організації освітнього процесу у різних типах освітніх інституцій.

Утім, зазначені зауваження та побажання не зменшують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи Кошіль О.П., яка характеризується логічною

структурованістю, науковими підходами, самостійністю та об'єктивністю висновків.

Загальна оцінка дисертації. Дисертаційна робота Кошіль Оксани Петрівни за темою «Підготовка майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти» є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності є суттєвими для розвитку теорії і методики професійної освіти.

Це дає підстави зробити висновок про те, що представлене дослідження відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. зі змінами, внесеними Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р., а її автор – Кошіль Оксана Петрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти

Львівського національного університету

імені Івана Франка

доктор педагогічних наук, професор

Н.І. Мачинська

підпис завідувача кафедри Н.І. Мачинської «підтверджую»

Вчений секретар Університету

доц. О.С. Грабовецька